

Andreas Bergemann Jonas Florentinus

Disputatio De Coelo Et Stellis

Rostochi[i]: Pedanus, 1619

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729245217>

Druck Freier Zugang

A. Bergemann.
R. U. phil. 1619.

DISPUTATIO
DE
COELO ET
STELLIS,

Quam

Consensu Amplissimæ Facultatis Philoso-
phicæ in celeberrima Rosarum Academia,

DEO PROPITIO,

*Humanissimis Dn. Collegis ventilandam
proponunt*

P R Æ S E S

M. A N D R E A S Bergeman/
Juterbocensis Saxo

E T

R E S P O N D E N S

J O N A S F L O R E N T I N U S
Suecus Calmariensis.

die 6. Febr. locis & horis solitis.

Psal. 19. S. r. Coeli enarrant gloriam Dei & opera manuum
ejus annunciat firmamentum.

R O S T O C H I

Typis Joachimi Pedani, ANNO 1619.

Reverendo atq; Clarissimo viro
Dn. M. NICOLAO ESCHILLI
Phyladeo Scholæ Calmariensis Rectori digniss.

NEC NON

Experientissimo & Amplissimo viro
Dn. JOHANNI MATTHIAE
Hoxgardio in arce Calmariensi cum territorijs Australi
& Borinali Moregia Praefecto Solertissimo.

I T E M.

Venerando & Humanissimo
Dn. LAURENTIO OLAO
in Liungbij Pastori Vigilantissimo.

Salutem & observantiam.

Viri reverendi Clarissimi & Amplissimi ! Alexander Magnus interrogatus ubinam thesauros suos haberet? Amicos suos ostendit, dicendo, hi sunt, Si & quispiam ex me percontaretur, ubinam & ego thesauros meos haberem? fautores & promotores meos monstrarem, dicens, hi sunt. Jure verò meritòq; vos meos thesauros appello, quia tum variâ omnis generis doctrinæ supellestile animum meum instruxistis, tum etiam sumptibus vestris studia mea promovistis etiamnum promovetis. Debeo vobis magna: sisto parvâputa, præsentem ingenij mei fœtum, adjecta devota ad Deum compellatione, ut vos diu ad utriusq; Reip. emolumentum fartos, tectos tueatur, quo ulterius favorem & benevolentiam vestram me experiri detur. Valete in Deo nostro viri Clarissimi, promotores magni. Scribebam Rostochij. 6. Febr. anno 1619.

JONAS FLORENTINUS

Respondens.

DE
COELO ET STELLIS

THESIS I.

Dignum profectò Philosophià encomium
remur istud Apuleij: Consideranti
mibi, & diligentius intuenti, & sæ-
pè aliàs mibi virtutis indagatrix, ex-
pultrixq; vitiorum, divinarum par-
ticeps rerum, Philosophia videbatur: & tunc ma-
ximè, cum naturæ interpretationem, & remotia-
rum ab oculis rerum investigationem sibi vendicet.
In exord: *Cosmographiæ ad Faustinum*.

II.

Hinc sapientiæ aquila, Arist. quæ nobis prædictus
Philosophus Platonicus prudentissimum & doctissi-
mum Philosophorū celebrat, philosophiæ assertoribus
& propagatoribus precium æquivalens haut reddi
posse, non secus ac Dijs immortalibus atq; parenti-
bus l. 9. Eth: c. 1. Ejusq; possessionem non huma-
nam, asseverat lib: I. metaphys. c. 1.

III.

Hoc in specie optimo jure ejus parti accommo-
A 2 dare

dare possemus, qua se non indignam existimavit,
cui divinarum & humanarum rerum disceptatio
defereretur, ex cuius penu calum cum stellis selegi-
mus divinis animæ oculis aspiciendum & cogno-
scendum, de quo Zabarella ex Aristotele sic: Et si
ita abscondita nobis est cælestis corporis natura, ut
ipse quoq; summus philosophus Aristoteles sola
conditionum sublunarium negatione eam declarere
potis fuerit: Attamen ea ejus est præstantia atq;
nobilitas, ut vel rudis & imperfecta ipsius cognitio
expetibilior sit, quam exquisita & perfecta aliarum
rerum ignobiliorum. l. de natura celi c. 1. videatur
Velcurio l. 2. com: phys: in præfatione.

IV.

Cæli verò naturam describentes dicimus, quod
sit corpus naturale simplicissimum, solidum, spheri-
cum, & in orbem mobile Mag. lib. 2. phys. c. 2. de
celo th. 6.

V.

Plurimum verò lucis ad cæli naturam per vesti-
gandam & percipiendam adfert varios modos qui-
bus apud Aristotelem consideretur, quæq; alias ejus
accepciones variæ usu veniant notasse. Notat igitur
Arch. Merc: in dilucid: p. 16. & 17. Cæli Arl.
tractationem instituisse 1. quatenus semper mobile
est, & respectum involvit ad motorem æternum
à quo

à quo perpetuò movetur. 2. quatenus constat ex ma-
teria & forma. 3. in ordine ad hac inferiora. Pri-
mo modo tractatur in 8. phys: Secundo in lib: de calo
juxta §. 1. lib. 3. de calo: Tertio in 2. de ortu &
interitu.

VI.

Zabarella de natura cali c. 7. Favell. l. 12.
metaph: q. 16. quibus se associare videtur Toletus
l. 2. phys. §. 15. q. 3. dicunt calum sumi duobus mo-
dis 1. quando sumitur orbis cum anima ejus motrice.
2. quando solus orbis seclusa anima.

VII.

Aristoteli verò trifariam dicitur l. 1. de cælo
c. 9. §. 96. 1. ut est extremum mundi corpus, aliàs
firmamentum dictum. vel ut l. de mundo c. 2. quod
in celsissimo loco situm DEI domicilium divinis
corporibus onustum est, cum quo conferatur §. 22.
lib. de cælo. 2. prout sumitur pro spheris contiguis
in regione atheræ. 3. pro toto mundo, juxta inter-
pretationem Velcurij l. 2. c. 2. p. 148.

VIII.

Sacra scriptura cælum usurpari innuunt. 1. pro
aëre Lev. 26. §. 19. Matth: 6. 26. 2. pro firmamento
Gen: 15. v. 15. 3. pro majestate divina. 4. pro eterno
gaudio Matth. 18. §. 10. 5. pro ubi angelorū, & homi-
nū beatorum animarū. Dn. D. Meisn: p. 1. phil.

A 3

Sob:

Sob: s. 3. c. 4. q. 1. p. 810. Nos hoc loco accipimus
calum prout th. 4. descriptum est.

IX.

Quemadmodum autem omnia corpora natura-
lia sua sibiq³ propria & materia & forma constant;
sic & calum nobis praedictum. Non verò cum illis
facimus quos religio incessit ut apponentibus caloma-
teriam non assentirentur, in quorum numerum,
Averroem, Jandunum, Caietanum, Durandum,
Gabrielem Zimaram refert Franciscus Suarez t. 1.
Metap: disp: 13. s. 10. p. 274. Nec ab hinc lon-
gius recedere animadvertimus Zabarellam, qui
dicit lib. de natura cali c. 6. Ex horum dogma-
tum confutatione manet probata opinio Averrois,
quam veram esse putò, quod orbis caelestis sit corpus
simplex non constans ex materia & forma, ea verò
tantum ratione ex materia & forma constet, qua-
tenus intelligentia motrix dicitur forma, orbis verò
dicitur materia, quæ non habet potentiam ad esse,
sed ad ubi. Hactenus ille.

X.

Ratio verò qua inter cætera hanc sententiam
corroborare annitur memoratur à Zabarella c. 3.
de natura cali. Ubi inquit nulla est substantiæ
mutatio, ibi nullam materia cum forma compositio-
nem agnoscere possimus. Propositionis hujus pro-
batio-

bationem in precedentibus istam posuit. Materia prima non potuit nobis innotescere nisi per mutationem substantiae. Haec enim sola nos ducit in cognitionem compositionis materiae cum forma. Et addit etiam si calum re vera ex materia & forma constaret, nos tamen huius compositionis nullam cognitionem habere possemus, quippe eo medio destituti, quo uno in talem cognitionem duci possemus.

XI.

Respondemus nullam esse rationem consequentiae argumenti, quia dantur alia media, quibus materiam cognoscere possumus, scilicet similitudines & accidentia materiam concomitantia, ut sunt quantitas, mobilitas, rotunditas. Quod ipsum pluribus explicatur à Conimbr: in 1. de celo c. 2. q. 5. art: 2. & 3. Jacobus Martini lib. 1. ex Metaph: ex 4. theor; 3. p. 147. 2. Falsum est fundamentum, quod praesupponi videtur, materiam solum esse propter generationes & corruptiones. Est enim haec una ex proprietatibus huius materiae, non tamen adequata ratio ut sic. Suarez. t. 1. disp. 13. de materiali causa substantiae s. 10. p. 276.

XII.

Cui $\mu\omega\psi\eta\phi\theta$ est Julius Scaliger Exerc. 61. s. 1. Non data fuit à natura materia ob transmutationem & generationem primò & per se. Ut ubicunq; sit, ibi etiam sit generatio, sed ad subsistendum
forme

forma in substantia, & recipiendam quantitatem
ac figuram. Quantitatem propter loci mutatio-
nem, Figuram propterea quod omne corpus finitum
esse & deceit & debuit. Argumenta verò de cæ-
lo affectiones materiae ostendentia invenire tibi da-
tur l. 1. de cælo §. 92. 2. phys. c. 1. videatur Mer-
cenarius diluc: p. 56.

XIII.

Hoc praemisso & probato quod materia insit cæ-
lo, etiam inde necessariò ipsi formam non denegan-
dam esse elucet. Quia materia sola non absolvit
compositum. 2. Est species corporis naturalis
quæ duobus absolvuntur, altero cui materia, altero
cui formæ nomen adscribitur. 3. præterea forma
dat esse rei.

XIV.

Figuram cælo Aristoteles attribuit globosam,
quia cælum est primum corpus l. 2. de cæl: §. 22.
Ergò ascribenda ei figura prima. 2. quia mundi
partes nimirum elementa sua naturâ ad rotundita-
tem inclinant, quæ à cælo continentur.

XV.

Hoc cælum nullo alio ambitur, Cælum enim
Empyreum est terminus sine re, ratione & verita-
te. Scholastici quidem & Calviniani omnes in-
genij nervos intendunt, ut huic aliud nimirum
præfa-

prefatum superedificare possent. Ideò illud ipsum
primo die creatum supera omnes calos locatum, la-
tum, profundum, lucidum, corpus materiatum
&c. asserunt. Videantur Thomas in 2. dist.
2. q. 2. in 1. Timpl: Phys. gen: c. II. probl: 4. Me-
taphys. lib. 4. c. 6. Commb: de calo c. 5. q. 1. Verum
non tam constituunt quam destruunt, & dicendo
faciunt ut nihil dicant, vel sibi contradicant, uti
alibi à nobis ostensum, & in ipsa ~~omnino~~ pluribus
petenti ostendemus.

XVI.

In celo maximus stellarum est chorus, quas
DEUS in commodum rerum sublunarium ibidem
posuit. Definimus verò stellam cum Clariss. Dn.
D. Bartholino quod sit corpus simplex caeleste, luci-
dum, globosum, vi sibi divinitus indita mobile, &
ad inferiorum salutem à DEO conditum.

XVII.

Singula hoc loco persequi quæ facerent ad defi-
nitionis positæ confirmationem & pleniorē intel-
lectum, nec volumus nec debemus, satis hoc ab alijs
prestitum, quorum opera desideranti & utilis &
sufficiens esse poterit. Nos quedam tantum bre-
viter tangemus præsertim cum brevitatæ studium
hic nobis urgendum.

XIIIX.

*Acris inter Physicos fervet concertatio, utrum
 stella, quoniam hæc inferiora calefaciunt, in hæsi-
 ve caloris subjectum sint? Affirmativam hujus qua-
 estionis suscepisse Johannem Grammaticum author
 est Zabarella l. de cal: c. 1. p. 556. Cui assentiri
 videtur Clemens Timplerus l. 2. Apsych: c. 4.
 probl: 5. quando sic judicat: Nulla solida & fir-
 ma ratione probari potest, Cur stella, quæ sunt cor-
 pora lucida, & velut candela à DEO in mundo ac-
 censa non sint habitualiter calida statuenda, ita-
 ut per eum calorem sibi insitum vi lucis nativæ,
 adeoq; per ipsam lucem inherentem & radios ab
 illa luce promanantes mundum dicantur calefacere.
 Refert etiam Aristoteles l. 2. Meteor: c. 2. quod
 fuerint quidam statuentes solem & astra ignea esse
 eaq; aqueis & terrenis humoribus pasci.*

XIX.

*Verum haud abs re abhorum placitis discessit
 Aristoteles l. 2. de calo §. 42. meritòq; & eruditè
 eosdem coarguit & refutavit. Quam sententiam
 divini præceptoris & nos nostro approbamus cal-
 culo sequentibus innixi fundamentis.*

XX.

*Si stellis inest formaliter calor, sequitur quod
 eisdem*

eisdem quoq; insit frigus. Ratio patet, quia stella
eque frigoris caussa sunt ac caloris. Sed conse-
quens laborat *antip.* Quia contraria eidem Se-
cundum idem \odot eodem tempore adscribi neque-
unt. 2. Sequeretur quod stella non minus in
hyeme calefacerent. Nostrum Horizontem,
quam aestate. Imò Secundum hypothefin A-
stronomorum Sol tunc magis calefeceret quia
esset proximior. Statuitur enim ab ipsis in peri-
gæo versari, aestate verò in apogæo. Illic terra pro-
pinquior, hîc remotior. Zab: de cal. caelestic. I.

XXI.

3. Ex eodem Zabarella dicimus: Si stella
essent affectivè calida sequeretur mediam aeris
regionem, tanquam ipsis propinquiorem magis
calefieri, quam hanc infimam qua magis est remo-
tior. Atqui sic distitueretur omni nubium gene-
ratione. Nulla enim condensatio fieri posset,
si à frigidiorè ad calidiorè transfirret. Ideò que-
stionem concludimus cum Scal. Exer: 23. Calor
quidem à stellis est sed non in stellis. Cetera qua
huic nostræ sententiæ obijci poterunt in actu dispu-
tationis dissipanda reservare volumus. Eapro-
pter transimus ad alia.

B 2

Hoc

XXII.

Hac occasione quarimus de stella qua Magis in oriente tempore nati Christi apparuit quid sit sentiendum? Discrepantes de hac ipsa stella & olim inter patres, & etiamnum hodie circumferuntur sententia. Aliqui & quidem Patrum hanc stellam angulum fuisse duxerunt & dixerunt, que in assumpta stella formâ apparuerit, & sententia Augustino & Theophylacto adscribitur. Aliqui hanc stellam quendam planetam Christi genitura proprium asseruere, & hujus opinionis assertores Priscillianistas facit Epiphanius l. 2. contra Manich. c. 5. Lambertus Danaus phys. Christ. p. 2. tract. 4. II. pag. m. 151. dicit. Stella que in nativitate Christi apparuit vel fuit cometa illustris, vel una ex ordinarijs stellis que singularem cursum tunc tenuit.

XXIII.

Contra Casarius Gregorij Nazianzeni frater sic disputavit. Si fuit ex ordinarijs, vel fixa vel erratica fuit. Non fixa, quia movebatur. Non erratica, quia aliquando ab ijs, quos ducebat se sub ducebat. Referente Doct. Conrado Theod. in analys. Evang. Conferatur Chemn. l. 1. harm. Evang. c. 10. super 2. cap. Matthæi pag. 123. Flacius part. 1. clavis scripti p. 1172. Bullingerus lib. 1. in c. 2. Matth.

2. *Matth. p. m. 16. D. Chytraeus super Matth: c.*
2. *p. m. 63. Peuzerus pracip: divin: gen: mihi pag.*
136.

XXIV.

Idcoq; ut tandem nostram sententiam adduca-
mus, affirmamus quod ab eorum partibus stemus qui
hanc stellam naturalem negant, miraculosam verò
tutantur. Hujus nostra assertionis fundamenta &
multa & varia à situ, à motu, à motus varietate,
tempore & adferre possemus, nisi ab alijs abundè
præstitum deprehenderemus.

XXV.

Antequam verò concludamus, illam etiam
questionem, an sidera caelestia sonum aliquem, &
refutabimus. Platonem nonnulli primum Musi-
ces inventorem celebrant. Hic cum aliquo tempore
officinam Fabri ingressus esset, percepissetq; ex vario
ictuum per malleos concussione & conflictu aliquem
concentam orici, continuò in illam sententiam pro-
lapsus est, impossibile esse, cum in cælo dentur varij
stellarum motus, quin non harmonia quædam sua-
visima inde conficeretur.

XXVI.

Hanc ipsam de caelesti concentu opinionem, A-
ristoteles lib. 2. de cælo cap. 9. Pythagora ad scribit
inq; ea per totum caput refutanda occupatur. Hicce

B 3

se ad-

se adjungit Cicero in somno Scipionis. Cum enim Africanus ostendisset calum & planetas, adjicitur. Quæ cum intuerer stupens ut me recepi; quis hic, inquam, quis est, qui complet aures meas tantus & tam dulcis sonus? Hic est inquit ille, qui intervallis conjunctus imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis, impulsu & motu ipsorum orbium conficitur: qui acuta cum gravibus temperans varios æqualiter concentus efficit.

XXVII.

Verum hæc ne quid gravius dicamus fabule sunt: suæque propria futilitate facile concidunt, aded ut in hisce profligandis multi nec esse debeamus nec velimus. Si verò ex ipsis quæras, qui fiat ut iste concentus à nobis non percipiatur? in parato habent quod respondeant. Sic enim illorum causam agit Cicero l. allegato, Hoc sonitu oppleta aures obsurduerunt, nec est ullus hebetior sensus in vobis: sicut in illis ubi Nilus ad illa quæ Catadupa nominantur præcipitat ex altissimis montibus, ea gens quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus sensu audiendi caret. Hinc verò tantus, est totius mundi concitatisima conversione sonitus, ut eum aures hominum capere non possint: sicut in-

tueri

tueri solem nequitis aduersum ejusq; radijs acies
vestra, sensusq; vincitur. Haecenus ille.

XXVIII.

Ad haec notentur I. quod ad sonum eden-
dum requirantur I. Corpora solida & dura. 2. le-
uia & superficiem habentia. 3. Concaua. 4. percu-
tiantur celerit & uehementi motu 5. medium seu aer.
Probetur haec omnia de caelestibus corporibus &
Sphaeris. II. Si non in totum, tamen in tantum aures
nostra ad sonum istum percipiendum erunt accom-
modatae. III. Curilli qui surdi fuerunt & postea mira-
culosè auditum recuperarunt, sicq; non assueti isti
harmonia, ipsam non animaduerterunt IV. Quae
Cicero dicit oratoria sunt & in syllogismum reda-
ta non consistunt.

XXIX.

Si verò sententia Pythagoræ non *κατὰ τὸ ὁριζόντιον*
accipienda prout eandem apud Aristotelem l. 2.
de cal: §. 52. & 53. descriptam reperimus, sed
allegoricum quid sapiat, & ipse inde motuum
Caelestium concordem discordiam adumbrare
& significare voluerit non adeò grandem dicam
ipse

ipsi scribendam ducimus. Huic enim non absimile dicit Apuleius in Hermeto Trimegisto: Musicen nosse nihil aliud est nisi cunctarum rerum ordinem scire, quae sit divinae ratione sortita. Ordo enim rerum singularum in unum omnium artificii ratione collatus, concentum quendam melo divino dulcisonum conficiet.

XXX.

Haec pro nostri instituti ratione dicta sunt, pleniorum huius rei disquisitionem passim physicorum collegia monstrant, ad quae etiam eum, cui haec insufficientia videbuntur ablegamus, interea DEO gratias dicentes.

Epi-

tueri solem nequitis adversum eju
vestra, sensus q³ vincitur. Haec tenn

XXVIII.

Ad haec notentur I. quod a
dum requirantur I. Corpora solida
via & superficiem habentia. 3. Con
tiantur celeri & vehementi motu 5.
Probetur haec omnia de caelestibus
Sphaeris. II. Si non in totum, tamen
nostra ad sonum istum percipiendu
modata. III. Curilli qui surdi fuerun
culosè auditum recuperarunt, sic q³
harmonia, ipsam non animadver
Cicero dicit oratoria sunt & in sy
Eta non consistunt.

XXIX.

Si verò sententia Pythagora
accipienda prout eandem apud A
de cal: §. 52. & 53. descriptam
allegoricum quid sapiat, & ipse
Caestium concordem discordian
& significare voluerit non adeo gr

